

Strafferett for ikke-jurister

Dag II våren 2011

Stipendiat Synnøve Ugelvik, Institutt for offentlig rett

Oversikt over straffeloven

Straffeloven er delt i tre hoveddeler:

1. Første del (§ § 1-82, dvs. kap. 1-7) inneholder alminnelige bestemmelser, f.eks. regler om skyld, forsøk og straff.
2. Annen del (§ § 83-317, dvs. kap. 8-32) omhandler forbrytelser.
3. Tredje del (§ § 324-436, dvs. kap. 33-43) omhandler forseelser.

Forseelser

- Straffbare handlinger av mindre alvorlig art.
- Forseelser kan som hovedregel ikke medføre fengsel i mer enn 3 måneder eller fradømmelse av offentlig tjeneste (strl. § 2).
- Noen unntak, f.eks. vtrl. § 31: "[...]bøter eller fengsel inntil ett år, dersom forholdet ikke går inn under strengere straffebud[...] Overtredelse er forseelse, uansett straffens størrelse" og naskeribestemmelsen i strl. § 391a "bøter eller fengsel inntil 6 måneder."

Forbrytelser

- Straffbare handlinger av mer alvorlig art
- Nedre grense for straffutmåling er fengsel i mer enn 3 måneder (strl. § 2)

Spesiell strafferett

- Forbrytelser mot den fysiske integritet (eks. forbrytelser mot liv, legeme og helbred, og seksualforbrytelser)
- Forbrytelser mot den psykiske integritet (eks. ærekrenkelser, forbrytelser mot privatlivets fred, fredsforstyrrelser)
- Forbrytelser mot formuesgoder (eks. underslag, ran, tyveri)
- Forbrytelser mot samfunnet (eks. mot statens selvstendighet og sikkerhet, almennfarlige forbrytelser, terror. Mye i særlovgivning, eks. vei, miljø)

Pensum i spesiell strafferett

- Forsettlige legemskrenkelser (strl. § § 228-232)
- Forsettlig drap (strl. § § 233, 236, 239)
- Seksualforbrytelser (kap. 19 i strl.)
- Tyveri (strl. § § 257 og 258 og § 391a)
- Innbrudd (strl. § 147)
- Skadeverk (kap. 28 i strl. og strl. § 391)
- Narkotikaforbrytelser (strl. § 162)

Forsettlige legemskrenkelser

- Tre kategorier:
 - Legemsfornærrelse strl. § 228
 - Legemsbeskadigelse strl. § 229
 - Grov legemsbeskadigelse strl. 231

Legemsfornærmelse, strl. § 228

"Den som øver Vold mod en andens Person eller paa anden Maade fornærmer ham paa Legeme, eller som medvirker hertil, straffes for Legemsfornærmelse med Bøde eller Fengsel indtil 6 Maaneder.

Har Legemsfornærmelsen tilfølge Skade paa Legeme eller Helbred eller betydelig Smerte, kan Fængsel indtil 3 Aar anvendes, men indtil 5 aar, hvis den har hatt Døden tilfølge, eller Skaden er betydelig.

Er en Legemsfornærmelse gjengjældt med en Legemsfornærmelse, eller er ved en saadan en forudgaaende Legemsfornærmelse eller Ærekrænkelse gjengjældt, kan den lades straffri."

Legemsbeskadigelse, strl. § 229

“Den, som skader en anden paa Legeme eller Helbred eller hensetter nogen i Afmagt, Bevidstløshed eller lignende Tilstand, eller som medvirker hertil, straffes for Legemsbeskadigelse med Fængsel indtil 3 Aar, men indtil 6 Aar, saafremt nogen Sygdom eller Arbeidsudygtighed, der varer over 2 Uger, eller en uhelbredelig Lyde, Feil eller Skade er voldt, og indtil 8 Aar, saafremt Døden eller betydelig Skade paa Legeme eller Helbred er blevet Følgen. ”

Provokasjon, strl. § 228 (3)

- Forskjellene mellom straffritak – straffighet – straffnedsettelse
- Gjengjelder legemsfornærmling eller – krenkelse, eller ærekrenkelse
- Gjengjeldes med legemsfornærmling
- Årsakssammenheng
- Villfarelse (Ludder-kjennelsen i Rt. 1983 s. 1268)

Grov legemsbeskadigelse, strl. § 231

“Den, som bevirker eller medvirker til, at en anden tilføies betydelig Skade paa Legeme eller Helbred, straffes for grov Legemsbeskadigelse med Fængsel 3 i mindst 2 Aar. Har han handlet med Overlæg, kan Fængsel inntil 21 år anvendes, saafremt Forbrydelsen har havt Døden tilfølge.”

Forsettlig drap, strl. § 233

“Den, som forvolder en andens Død, eller som medvirker dertil, straffes for Drab med Fængsel i mindst 6 Aar.

Har den skyldige handlet med Overlæg, eller har han forøvet Drabet for at lette eller skjule en anden Forbrydelse eller unddrage sig Straffen for en saadan, kan Fængsel inntil 21 år anvendes. Det samme gjælder i Gjentagelsestilfælde samt, hvor forøvrigt særdeles skjærpende Omstændigheder foreligger.”

Seksualforbrytelser (strl. kap. 19)

- Lovendring i 2000, revidering av kapittelet om seksualforbrytelser. Straffskjerpelser.
- Voldtekts § 192
- Misbruk av stilling og avhengighetsforhold mv. §§ 193 og 194
- Incest §§ 197-201
- Hallikvirksomhet, forbud mot kjøp av seksuelle tjenester fra personer under 18 år, og pornografi §§ 202-204

Voldtektsstraff § 192

- Første ledd: ”Den som
 - a) skaffer seg seksuell omgang ved vold eller ved truende atferd, eller
 - b) har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller
 - c) ved vold eller ved truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv, straffes for voldtektsstraff med fengsel 2 inntil 10 år. Ved vurderingen av om det er utøvd vold eller truende atferd eller om fornærmede var ute av stand til å motsette seg handlingen, skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år.”

Voldtektsforts.

§ 192 (2): "Straffen er fengsel i minst 2 år dersom

a) den seksuelle omgang var samleie,
eller

b) den skyldige har fremkalt en tilstand
som nevnt i første ledd bokstav b for å
oppnå seksuell omgang."

Voldtektsforts.

§ 193 (3): ” Fengsel inntil 21 år kan idømmes dersom

- a) voldtekten er begått av flere i fellesskap,
- b) voldtekten er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte, c) den skyldige tidligere er straffet etter denne bestemmelsen eller etter § 195, eller
- d) den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse. Seksuelt overførbar sykdom og allmennfarlig smittsom sykdom, jf. Smittevernloven § 1-3 nr. 3 jf. nr. 1, regnes alltid som betydelig skade på legeme eller helse etter denne paragrafen.”

Voldtektsforts.

§ 192 siste ledd: “Den som ved grov uaktsomhet gjør seg skyldig i voldtektsforsøk etter første ledd, straffes med fengsel inntil 5 år. Foreligger omstendigheter som nevnt i tredje ledd, er straffen fengsel inntil 8 år.”

Seksuelle overgrep mot barn, strl. §§ 195-196

Strl § 195: "Den som har seksuell omgang med barn under 14 år, straffes med fengsel inntil 10 år. Dersom den seksuelle omgangen var samleie, er straffen fengsel i minst 2 år."

Strl. § 196: "Den som har seksuell omgang med barn under 16 år, straffes med fengsel inntil 5 år."

Seksuelle overgrep mot barn, forts.

- Strl. § 195 (a): ” Fengsel inntil 21 år kan idømmes dersom
 - a) handlingen er begått av flere i fellesskap,
 - b) handlingen er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
 - c) handlingen er foretatt overfor barn under 10 år og det har skjedd gjentatte overgrep,
 - d) den skyldige tidligere har vært straffet etter denne bestemmelsen eller etter § 192, eller
 - e) fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse.
- Seksuelt overførbar sykdom og allmennfarlig smittsom sykdom, jf. smittevernloven § 1-3 nr. 3 jf. nr. 1, regnes alltid som betydelig skade på legeme eller helse etter denne paragrafen.”

Seksuelle overgrep mot barn, forts.

Strl. § 195 (3 og 4): “Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld.”

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort eller settes under det lavmål som følger av første ledd annet punktum dersom de som har hatt den seksuelle omgangen, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.”

Tyveri, strl. § 257

“For tyveri straffes den som borttar eller medvirker til å bortta en gjenstand som helt eller delvis tilhører en annen, i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved tilegnelsen av gjenstanden.

Straffen for tyveri er bøter eller fengsel inntil 3 år.”

Grovt tyveri, strl. § 258

“Grovt tyveri straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Ved avgjørelsen av om tyveriet er grovt skal det **særlig** legges vekt på om tyveriet er forøvd ved innbrudd (§ 147, første ledd) eller fra person på offentlig sted, om gjerningsmannen har vært forsynt med våpen, sprengstoff eller lignende, om tyveriet gjelder en betydelig verdi eller om gjerningen av andre grunner er av særlig farlig eller samfunnsskadelig art.” [min uthaving]

Naskeri, strl. § 391a

“ § 391a. For naskeri straffes den som forøver eller medvirker til tyveri eller underslag, når straffskylden må regnes for liten på grunn av de tilvendte gjenstanders ubetydelige verdier og forholdene for øvrig.

Straffen for naskeri er bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler.

På samme måte straffes den som forøver eller medvirker til heleri, bedrageri eller overtredelse av § 262 under omstendigheter som nevnt i første ledd.”

Innbrudd, strl. § 147 (1)

“**§ 147.** Straffbart innbrudd foreligger når noen baner seg eller en annen uberettiget adgang til hus, fartøy, jernbanevogn, motorvogn eller luftfartøy eller til noe rom i sådanne eller til lukket gårdsrom eller lignende oppbevarings- eller tilholdssted ved å beskadige gjenstand som er egnet til beskyttelse mot inntrengen, eller ved hjelp av dirk, falsk nøkkel eller rett nøkkel som ulovlig er fravendt besitteren.” [min uthenvelse]

Innbrudd § 147 (2)

” Den, der gjør sig skyldig i Indbrud, eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller med Fængsel indtil 1 Aar. Er Forbrydelsen forøvet af nogen bevæbnet eller af flere i Forening, anvendes Fængsel indtil 2 Aar, men indtil 4 Aar, saafremt den er forøvet i Hensigt at bane Adgang til nogen anden Forbrydelse.”

Innbrudd § 147 (3)

” Paa samme Maade straffes den, som ved voldsom eller truende Adfærd søger at tiltvinge sig eller en anden uberettiget Adgang til eller Ophold paa saadant Sted, eller som retsstridig sniger sig ind i beboet Hus eller Rum, der om Natten pleier at holdes stængt, for der at lade sig indestænge, eller som ved Hjælp af Forklædning eller en foregiven eller misbrugt offentlig Egenskab eller Ordre eller ved Benyttelse af noget falsk eller en anden vedkommende Dokument skaffer sig eller en anden uberettiget Adgang til eller Ophold i beboet Hus eller Rum, eller som medvirker hertil.”

Skadeverk

- Strl. kap. 28 og § 391
- § 291: "For skadeverk straffes den som rettstridig ødelegger, skader, gjør ubruklig eller forspiller en gjenstand som helt eller delvis tilhører en annen.

Straffen for skadeverk er bøter eller fengsel inntil 1 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Offentlig påtale finner ikke sted uten fornærmedes begjæring, medmindre almene hensyn krever påtale."

Grovt skadeverk, strl. § 292

” Grovt skadeverk straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Ved avgjørelsen av om skadeverket er grovt skal det særlig legges vekt på om skaden er betydelig, om den skyldige vitende har voldt velferdstap eller fare for noens liv eller helbred, om handlingen er rasistisk motivert, om det er voldt avbrekk i den offentlige samferdsel, om skaden er øvd på grenseskjel mot naborike eller mot offentlig minnesmerke, samlinger eller andre gjenstander som er bestemt til alminnelig nytte eller pryde eller som for almenheten eller en større krets har historisk, nasjonal eller religiøs verdi.”